

«ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΔΙΚΤΥΟΥ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ ΚΑΙ ΟΜΑΔΩΝ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΠΟΛΙΤΩΝ
ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΩΝ ΣΤΟΧΩΝ ΤΗΣ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥ ΟΗΕ»

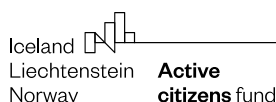

ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΗ ΕΠΙΡΡΟΗΣ (LOBBYING)

Το lobbying και οι ΣΒΑ 16 & 17

Κείμενο Στρατηγικής
Αθήνα, Μάρτιος 2023

Στέφανος Λουκόπουλος, Ευγενία Βαθάκου, Αραβέλλα
Σαλονικίδου, et al.

Διαχειριστής Επιχορήγησης:

Φορέας Υλοποίησης:

Εταίρος:

Contents

1.	Περίληψη	2
2.	Ομάδα εργασίας: Μέλη και στοχοθεσία	3
3.	Πως συνδέεται το lobbying με τους Στόχους για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη 16 & 17	5
4.	Υφιστάμενη κατάσταση στην Ελλάδα – κριτική αποτίμηση του νόμου για το Lobbying	6
5.	Προτάσεις για τη συμμετοχή της ΚτΠ στο υγιές lobbying	7
5.1.	Προτάσεις προς την Πολιτεία για τη βελτίωση του θεσμικού πλαισίου	8
5.2.	Προτάσεις προς τους ίδιους τους φορείς της ΚτΠ	10
6.	Πλάνο επικοινωνίας των προτάσεων της ομάδας εργασίας	11
6.1.	Συνηγορία και ευαισθητοποίηση οργανώσεων της ΚτΠ	12
6.2.	Ευαισθητοποίηση και συνηγορία σε φορείς της Πολιτείας και τοπική αυτοδιοίκηση	13

1. Περίληψη

Το παρόν κείμενο είναι το αποτέλεσμα ομάδας εργασίας η οποία δημιουργήθηκε στο πλαίσιο του έργου του ΕΛΙΑΜΕΠ «**Δημιουργία Δικτύου Οργανώσεων και Ομάδων της Κοινωνίας Πολιτών στο Πλαίσιο των Στόχων της Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ)**». Μέλη της ομάδας ήταν εκπρόσωποι οργανώσεων της Κοινωνίας των Πολιτών (στο εξής ΚτΠ) - δείτε στη συνέχεια αναλυτική λίστα.

Η ομάδα επέλεξε να εστιάσει στο νέο νόμο για τις δραστηριότητες επιρροής (lobbying). Ο νέος νόμος 4829/2021, αφορά το **ποιος, πότε και με ποιους τρόπους** προσπαθεί να επηρεάσει τη διαμόρφωση των πολιτικών και τη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Πρόκειται για θέμα που αφορά άμεσα την ΚτΠ, συνδέεται με τη βιώσιμη ανάπτυξη γενικά ενώ πιο άμεσα είναι η σύνδεση με τους στόχους 16 & 17.

Ο Στόχος 16 αφορά τη δικαιοσύνη, τη διαφάνεια και την αποτελεσματική λειτουργία των θεσμών ενώ ο Στόχος 17 αφορά μεταξύ άλλων τη συνεργασία για την επίτευξη της βιώσιμης ανάπτυξης.

Τα κεντρικά ερωτήματα που τέθηκαν στη διαβούλευση που πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο της ομάδας εργασίας ήταν ποια είναι η θέση των φορέων της ΚτΠ στο νέο θεσμικό πλαίσιο για τις δραστηριότητες επιρροής (lobbying), και ποιες οι επιπτώσεις του εν λόγω πλαισίου σε θέματα διαφάνειας, διαλόγου, δικτύωσης και συνεργασίας. Στο παρόν κείμενο θα βρείτε την ανάλυση και κριτική αποτίμηση του νόμου υπό αυτό το πρίσμα, προτάσεις για βελτίωση, οι οποίες απευθύνονται στους φορείς αλλά και στις οργανώσεις της ΚτΠ και ένα πλάνο επικοινωνίας του κειμένου.

Το τελικό κείμενο το οποίο περιλαμβάνει τις απόψεις των μελών της ομάδας εργασίας επεξεργάστηκαν ο συντονιστής Στέφανος Λουκόπουλος και η συν-συντονίστρια της ομάδας Αραβέλλα Σαλονικίδου με την καθοδήγηση της Ευγενίας Βαθάκου, εκ μέρους της ομάδας του ΕΛΙΑΜΕΠ. Τα μέλη της ομάδας που συμμετείχαν στην ανάπτυξη του κειμένου είναι τα εξής: Κωνσταντίνος Παπαδάκης, Μιχάλης Βασιλάκης, Σταύρος Τερζάκης, Δήμητρα Γκέσουρα, Χρυσούλα Εξάρχου, Δήμητρα Χαλβατζή, Γεωργία Παράσχου, Αλεξία Γεράρδη, Δάμων Δαμιανός, Στέλλα Κάσδαγλη, Γιώργος Καραμπάτος, Ρέα Ζέκκου, Μάρα Βανδώρου, Καίτη Μυλωνοπούλου, Γιώργος Γαμπιεράκης.

2. Ομάδα εργασίας: Μέλη και στοχοθεσία

Ομάδα Partnership (ΣΒΑ 16 & 17)			
A.A	Εκπρόσωπος	Φορέας	Ιστοσελίδα
1	Στέφανος Λουκόπουλος	VOULIWATCH	www.vouliwatch.gr
2	Αραβέλλα Σαλονικίδου	Σύλλογος Κοινωνικοοικονομικής Δικτύωσης και Αλληλοβοήθειας Cosmus DIY	https://cosmusdiy.business.site/
3	Σταύρος Τερζάκης	Ένωση Ασθενών Ελλάδος (συνμοσπονδία 64 συλλόγων)	https://greekpatient.gr/
4	Κωνσταντίνος Παπαδάκης	Ένωση Φορέων Κοινωνικής & Αλληλέγγυας Οικονομίας Κρήτης (Κ.Α.Λ.Ο.)	https://cretanscent.gr/index.php/el/
5	Μιχάλης Βασιλάκης	HIGGS	https://higgs3.org/
6	Δήμητρα Γκέσουρα	ΣΩΜΑ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΟΔΗΓΙΣΜΟΥ	https://www.seo.gr/
7	Χρυσούλα Εξάρχου	QUALITYNET	https://qualitynetfoundation.org/en/home/
8	Δήμητρα Χαλβατζή	SciFY - Science For You	http://www.scify.gr/site/en/
9	Γεωργία Παράσχου	Humanity Greece	https://humanitygreece.org/
10	Αλεξία Γεράρδη	Ελληνική Εταιρεία για την Ανακουφιστική Φροντίδα Παιδιών και Εφήβων	https://ppc.org.gr/
11	Δάμων Δαμιανός	Δημοσιογράφοι κοντά στα σύνορα	
12	Στέλλα Κάσδαγλη	Women on Top	https://womenontop.gr/
13	Γιώργος Καραμπάτος	Δρόμοι της Ελιάς	https://olivetreeroute.gr/
14	Ρέα Ζέκκου	Όχι Παίζουμε ΑΜΚΕ	https://www.urbandigproject.org/ohipezoume
15	Μ. Βανδώρου	ΕΛΙΞ - Πρόγραμμα Εθελοντικής Εργασίας	https://www.elix.org.gr/
16	Μυλωνοπούλου	Εταιρία Κοινωνικής Ψυχιατρικής Π. Σακελλαρόπουλος	https://ekpse.gr/
17	Γιώργος Γαμπιεράκης	HELP ACADEMY - Ακαδημία Εθελοντισμού	https://helphellas.org/

Η ομάδα εργασίας που εκπόνησε το παρόν κείμενο στρατηγικής, δημιουργήθηκε στην τρίτη φάση του έργου «**Δημιουργία Δικτύου Οργανώσεων και Ομάδων της Κοινωνίας Πολιτών στο Πλαίσιο των Στόχων της Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ)**». Στόχος του εν λόγω έργου είναι να ενισχύσει τη δικτύωση και τη συνεργασία μεταξύ οργανώσεων της ΚτΠ και κρατικών φορέων για την αποτελεσματική **ενεργοποίηση και εργαλειοποίηση** των ΣΒΑ στη χώρα μας, δηλαδή:

Α) να αναπτύσσονται δίκτυα οργανώσεων και άτυπων ομάδων της ΚτΠ για την προώθηση κοινών στόχων

Β) να διαμορφώνεται απόκριση και ανατροφοδότηση εκ μέρους της ΚτΠ προς τα Εθνικά Σχέδια Δράσης και προς σχετικές νομοθετικές πρωτοβουλίες για την επίτευξη των ΣΒΑ, μέσα από ουσιαστική διαβούλευση της Πολιτείας με την ΚτΠ και

Γ) η ΚτΠ να παρακολουθεί / ελέγχει την υλοποίηση των Σχεδίων και των πρωτοβουλιών και να συμβάλει στην υλοποίηση με τις δικές της παρεμβάσεις.

Στο πλαίσιο του έργου προβλεπόταν η δημιουργία 5 ομάδων εργασίας κάθε μία εκ των οποίων επέλεξε κάποιο θέμα σχετικό με τους 17 ΣΒΑ και ετοίμασε ένα αντίστοιχο κείμενο στρατηγικής. Οι παραπάνω συμμετέχοντες εστίασαν στη θέση της ΚτΠ στο νέο νόμο για τις δραστηριότητες άσκησης επιρροής (lobbying) στην Ελλάδα, ο οποίος συνδέεται με τους Στόχους για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη 16 & 17.

Οι δύο αυτοί στόχοι αφορούν τη συνεργασία και την ενδυνάμωση της Κοινωνίας των Πολιτών ούτως ώστε να έχει τα κατάλληλα μέσα για να συμμετέχει ενεργά στη διαδικασία λήψης αποφάσεων.

Με τον όρο lobbying περιγράφονται δραστηριότητες οι οποίες με έμμεσο ή άμεσο τρόπο –και με νόμιμα μέσα –στοχεύουν στο να επηρεάσουν τη διαδικασία λήψης αποφάσεων (εκτελεστική / νομοθετική) προς όφελος συγκεκριμένων συμφερόντων. Η Ελλάδα με σημαντική καθυστέρηση σε σχέση με τις άλλες ευρωπαϊκές χώρες ψήφισε τον Σεπτέμβριο του 2021 τον πρώτο νόμο που ρυθμίζει τις εν λόγω δραστηριότητες (4829/2021).¹

Τόσο ο νόμος όσο και η έννοια και οι πρακτικές lobbying που περιγράφονται σε αυτόν είναι πεδίο σχετικά άγνωστο στην Κοινωνία των Πολιτών στη χώρα μας. Από την άλλη πλευρά, στην πράξη πολλές είναι οι παρασκηνακές δραστηριότητες άσκησης επιρροής και πίεσης από διαφορετικούς φορείς και άτομα, μια συνθήκη που εντείνει την αίσθηση της αδιαφάνειας και της διαφθοράς/έλλειψης εμπιστοσύνης στους θεσμούς στη χώρα μας.²

Ο νέος νόμος 4829/2021 αφορά το **ποιος, πότε και με ποιους τρόπους** προσπαθεί να επηρεάσει τη διαμόρφωση των πολιτικών, τη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Είναι επομένως σαφές ότι πρόκειται για ένα θέμα που αφορά άμεσα τους φορείς της ΚτΠ. Η θέση των φορέων της Κοινωνίας των Πολιτών στο νέο θεσμικό πλαίσιο για το lobbying, και οι επιπτώσεις του εν λόγω πλαισίου σε

¹ Βλ το πλήρες κείμενο του νόμου εδώ: <https://www.e-nomothesia.gr/kat-demosia-dioikese/nomos-4829-2021-phek-166a-10-9-2021.html>

² https://www.statistics.gr/documents/20181/17776954/NWS_RESULTS_SURVEY_4.5.2022_GR.pdf/96ce8801-2ccc-0fe4-f28c-3581a6b515b5?t=1651662369266

θέματα διαφάνειας, διαλόγου, δικτύωσης και συνεργασίας αποτέλεσε το επίκεντρο της διαβούλευσης που πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο της ομάδας εργασίας. Το παρόν Κείμενο Στρατηγικής είναι απότοκο της διαβούλευσης μεταξύ των οργανώσεων της ΚΤΠ που μετείχαν στην ομάδα εργασίας.

Πιο συγκεκριμένα, η διαβούλευση αυτή πραγματοποιήθηκε σε 3 δίωρες συναντήσεις της ομάδας, καθώς και μέσω ανταλλαγής ηλεκτρονικών μηνυμάτων μεταξύ των μελών της ομάδας.

Στην πρώτη συνάντηση έγινε μια εισαγωγή στο θέμα του lobbying εν γένει, της σύνδεσής του με τη βιώσιμη ανάπτυξη και σε αναφορά με τον νέο νόμο για το lobbying.

Στη δεύτερη συνάντηση παρουσιάστηκαν και συζητήθηκαν καλές πρακτικές, προκλήσεις που δημιουργούνται με το νέο νόμο 4829/2021, όσον αφορά την Κοινωνία των Πολιτών και προτάσεις για τη διαχείριση αυτών.

Στην τρίτη συνάντηση συζητήθηκε το κείμενο που προέκυψε από τις 2 συναντήσεις και την ενδιάμεση ανταλλαγή μηνυμάτων και διαμορφώθηκε πλάνο επικοινωνίας το οποίο συμπεριλαμβάνεται στο παρόν κείμενο.

Η ομάδα ωφελήθηκε ιδιαίτερα από την έρευνα και ανάλυση που είχε κάνει το Vouliwatch στο εν λόγω θέμα και την οποία παρουσίασε στις συναντήσεις που πραγματοποιήθηκαν ο Στέφανος Λουκόπουλος.

3. Πως συνδέεται το lobbying με τους Στόχους για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη 16 & 17

Οι δραστηριότητες επιρροής (lobbying) είναι ένα θέμα το οποίο αφορά τη διαδικασία λήψης σημαντικών αποφάσεων για τη βιώσιμη ανάπτυξη. Σύμφωνα με το νέο νόμο ως lobbying περιγράφεται «κάθε είδους άμεση επικοινωνία εκπροσώπου συμφερόντων με θεσμικούς φορείς, η οποία αποσκοπεί να επηρεάσει τη διαδικασία λήψης απόφασης, και ιδίως, ως προς στο περιεχόμενο νόμου, προεδρικού διατάγματος, υπουργικής απόφασης, άλλης κανονιστικής διοικητικής πράξης ή εγκυκλίου και η οποία διεξάγεται με αμοιβή, στο πλαίσιο εκπροσώπησης των συμφερόντων πελάτη [...] ανεξάρτητα από το αν η διαδικασία βρίσκεται σε εξέλιξη, ή έπεται της επικοινωνίας, και ανεξάρτητα από το αποτέλεσμα της επικοινωνίας».³

Η σύνδεση του lobbying με τους ΣΒΑ 16 & 17 είναι άμεση.

Ο Στόχος 16 αφορά την προαγωγή ειρηνικών κοινωνιών χωρίς αποκλεισμούς με πρόσβαση στη δικαιοσύνη για όλους και αποτελεσματικούς, υπεύθυνους και συμμετοχικούς θεσμούς σε όλα τα επίπεδα. Επικεντρώνεται στην ουσιαστική μείωση κάθε μορφής διαφθοράς και δωροδοκίας και στην ανάπτυξη αποτελεσματικών, υπεύθυνων και διαφανών θεσμών για τη διασφάλιση της υπεύθυνης, χωρίς αποκλεισμούς, συμμετοχικής και αντιπροσωπευτικής λήψης αποφάσεων σε όλα τα επίπεδα.

---

³ Άρθρο 3 του νόμου 4829/2021

Ο Στόχος 17 αφορά τον τρόπο με τον οποίο θα επιτευχθούν οι άλλοι 16 Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης. Η επίτευξη της ατζέντας για τη βιώσιμη ανάπτυξη προϋποθέτει συνεργασίες μεταξύ των κυβερνήσεων, του ιδιωτικού τομέα καθώς και της ΚτΠ. Αυτές οι χωρίς αποκλεισμούς συνεργασίες, οι οποίες βασίζονται σε αρχές, αξίες, κοινό όραμα, κοινούς στόχους και οι οποίες τοποθετούν τους ανθρώπους και τον πλανήτη στο επίκεντρο, είναι απαραίτητες, σε παγκόσμιο, περιφερειακό, εθνικό και τοπικό επίπεδο.

Για την επίτευξη των στόχων θα πρέπει να ανακατευθύνουμε τους διαθέσιμους πόρους (δημόσιους και ιδιωτικούς) σε στοχευμένες παρεμβάσεις που θα έχουν σχεδιαστεί με τρόπο συμμετοχικό και με σεβασμό στις ανάγκες και τις συνθήκες των τοπικών κοινωνιών. Κρίσιμα στοιχεία αποτελούν οι μακροχρόνιες δημόσιες και ιδιωτικές επενδύσεις, σε τομείς όπως η βιώσιμη ενέργεια, οι υποδομές και οι μεταφορές, καθώς και η πληροφόρηση και οι τεχνολογίες της επικοινωνίας. Η παρακολούθηση και αξιολόγηση της υλοποίησης των παρεμβάσεων θα πρέπει να γίνεται από τοπικούς αλλά και εθνικούς μηχανισμούς, όπως οι ανώτατοι ελεγκτικοί θεσμοί και μηχανισμοί εποπτείας, οι οποίοι θα πρέπει να ενισχυθούν.

Από τα παραπάνω είναι σαφής η σημασία που έχει η ρύθμιση των δραστηριοτήτων επιρροής για τη διασφάλιση της διαφάνειας, δικαιοσύνης, δημοκρατίας, αλλά και για την προώθηση του συμμετοχικού σχεδιασμού και της συνεργασίας για την ανάπτυξη.

4. Υφιστάμενη κατάσταση στην Ελλάδα – κριτική αποτίμηση του νόμου για το Lobbying

Ο νέος νόμος για το lobbying αποτελεί ένα πρώτο βήμα προς τη σωστή κατεύθυνση. Ωστόσο, υπάρχουν κάποιες σοβαρές ελλείψεις και σημαντικά περιθώρια βελτίωσης, ούτως ώστε το νομικό πλαίσιο να ανταποκρίνεται αποτελεσματικά στις συνθήκες της χώρας. Πιο συγκεκριμένα, η διατύπωση του νόμου δεν συμπεριλαμβάνει χώρους και θεσμικά πρόσωπα τα οποία εμπλέκονται τακτικά σε δραστηριότητες lobbying, θέτει εμπόδια στη συμμετοχή της ΚτΠ στο lobbying και κατ'επέκταση σε κάποιες διαδικασίες λήψης αποφάσεων και τέλος δεν διασφαλίζει την εφαρμογή του νόμου.

Ειδικότερα, ο νέος νόμος για το lobbying αφορά κατά κύριο λόγο τις ιδιωτικές επιχειρήσεις, οι οποίες πληρώνουν επαγγελματίες λομπίστες για να τις εκπροσωπούν και να προωθούν τα συμφέροντά τους. Η μεγάλη πλειοψηφία των οργανώσεων της ΚτΠ δεν έχουν τη δυνατότητα της κάλυψης ενός αντίστοιχου κόστους πρόσληψης τέτοιων εκπροσώπων.

Η ομάδα εργασίας συμφώνησε με τις επισημάνσεις-κριτική αποτίμηση του νέου νομοθετικού πλαισίου, όπως περιγράφεται σε σχετικά κείμενα που έχει αναπτύξει επί του θέματος το Vouliwatch. Τα κύρια σημεία κριτικής όσον αφορά το νόμο είναι τα εξής:

- ✓ Ρυθμίζει αποκλειστικά το **επαγγελματικό lobbying**

- ✓ Αποκλείει από τον ορισμό όσους δεν είναι μόνιμα απασχολούμενοι ως λομπίστες («**in-house lobbyists**»)
- ✓ Αποκλείει το **εθελοντικό lobbying**
- ✓ Αποκλείει τις περισσότερες **οργανώσεις της ΚτΠ**
- ✓ Αποκλείει τους επαγγελματικούς και βιομηχανικούς **συνδέσμους**

Για τις οργανώσεις της ΚτΠ ειδικά:

- ✓ Οι προϋποθέσεις εγγραφής ουσιαστικά αποκλείουν το μεγαλύτερο μέρος της ΚτΠ. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι οι κοινωνικές οργανώσεις δεν μπορούν να συνάπτουν συμβάσεις οιαδήποτε είδους με φυσικά πρόσωπα που συμμετέχουν στα όργανα διοίκησής τους ή είναι μέλη ή εταίροι τους που έχουν την ευθύνη για τον καταστατικό έλεγχό τους. Ωστόσο, η πλειοψηφία των οργανώσεων της ΚτΠ στη χώρα μας είναι μικρές. Βάσει της έρευνας Θαλής II (2020) το 72% των ελληνικών οργανώσεων της Κοινωνίας των Πολιτών απασχολεί λιγότερους από 10 εργαζομένους!⁴ Τέτοιες οργανώσεις πολύ συχνά συνάπτουν συμβάσεις με πρόσωπα που μετέχουν στα όργανα διοίκησής τους.
- ✓ Η εγγραφή στο Μητρώο Διαφάνειας δεν είναι υποχρεωτική.
- ✓ Η μη υποχρεωτική εγγραφή των οργανώσεων της ΚτΠ οδηγεί σε μικρό αριθμό εγγραφών
- ✓ Ο μικρός αριθμός εγγραφών οδηγεί σε άνιση πρόσβαση στα κέντρα λήψης αποφάσεων.

5. Προτάσεις για τη συμμετοχή της ΚτΠ στο υγιές lobbying

Η ομάδα εργασίας, στις συζητήσεις που πραγματοποίησε εμβάθυνε στο νέο θεσμικό πλαίσιο για το lobbying, σε καλές πρακτικές αλλά και στις ιδιαιτερότητες και τις ανάγκες προσαρμογής στο πεδίο στη χώρα μας και κατέληξε σε συγκεκριμένες προτάσεις. Στη διαβούλευση που πραγματοποιήθηκε κατέστη σαφές ότι η θεσμική θωράκιση της συμμετοχής της ΚτΠ στο lobbying και στη διαδικασία λήψης αποφάσεων απαιτεί πέρα από ένα λειτουργικό νόμο, επιπλέον διεκδικήσεις με αναφορά και σε άλλα νομοθετήματα, καθώς επίσης και άλλες ενέργειες οι οποίες θα δημιουργήσουν το πρόσφορο περιβάλλον για την εφαρμογή αυτών των ρυθμίσεων.

Είναι σημαντικό να συμμετέχουν ενεργά οι φορείς της ΚτΠ στη διαμόρφωση του κατάλληλου θεσμικού πλαισίου, αλλά και του ευρύτερου περιβάλλοντος που θα ενισχύσει τη συμμετοχή τους στη διαδικασία λήψης αποφάσεων.

Οι προτάσεις που διατυπώθηκαν αφορούν:

- Την τροποποίηση/βελτίωση του θεσμικού πλαισίου για το lobbying

---

4
https://www.greeknavigator.org/sites/default/files/files/files/2022/06/thalis_ii_teliki_ekthesi_apotelesmaton_2021.pdf

- Την διαμόρφωση των κατάλληλων όρων και προϋποθέσεων για την εφαρμογή ενός αποτελεσματικού θεσμικού πλαισίου με αξιοποίηση πόρων και στοχευμένη ευαισθητοποίηση και εκπαίδευση των φορέων της ΚτΠ στα θέματα αυτά

5.1. Προτάσεις προς την Πολιτεία για τη βελτίωση του θεσμικού πλαισίου

Στη παρούσα ενότητα, καταγράφονται προτάσεις οι οποίες έχουν στόχο τη θεραπεία των παραπάνω ελλείψεων και την καλύτερη προσαρμογή του θεσμικού πλαισίου για το lobbying στην ελληνική πραγματικότητα, με κύριο σημείο τη διεύρυνση του τι θεωρείται δραστηριότητα lobbying (δηλαδή τι περιλαμβάνει η άσκηση επιρροής) και ποιοι είναι οι εμπλεκόμενοι.

Αναλυτικά προτείνεται:

- Να τροποποιηθεί ο νόμος για το lobbying κατά τέτοιο τρόπο ούτως ώστε να διευκολύνει τη συμμετοχή και των οργανώσεων της ΚτΠ. Να μπορούν να συμμετέχουν στο lobbying και οργανώσεις της ΚτΠ οι οποίες δεν διαθέτουν μόνιμα απασχολούμενους ως λομππίστες («**in-house lobbyists**»). Αυτή η αλλαγή θα συνιστά **θεσμική αναβάθμιση του ρόλου των οργανώσεων των πολιτών** σε συνομιλητή της Πολιτείας, δηλαδή συνομιλητή των κέντρων λήψης αποφάσεων.

- Η προτεινόμενη τροποποίηση να συνοδεύεται από την υποχρέωση εγγραφής και των οργανώσεων της ΚτΠ στο σχετικό **Μητρώο** για το lobbying και την ταυτόχρονη κατάργηση της προϋπόθεσης που αναφέρθηκε πιο πάνω. Αυτό θα ενισχύσει **τη διαφάνεια και τον ανοιχτό διάλογο**, καθώς οι ίδιοι οι φορείς της ΚτΠ, οι κρατικοί οργανισμοί αλλά και οι πολίτες θα είναι σε θέση να γνωρίζουν ποιοι και πως προσπαθούν να επηρεάσουν τη διαμόρφωση πολιτικών. Για παράδειγμα, θα είναι σαφές πόσες φορές πραγματοποιήθηκαν συναντήσεις υπουργών με εταιρείες και πόσες με ΜΚΟ, αν υπερεκπροσωπούνται οι εταιρίες σε σχέσεις με τις οργανώσεις της ΚτΠ κτλ.

Η εγγραφή των φορέων της ΚτΠ στο Μητρώο για το lobbying και η διαφάνεια που θα συνεπάγεται, θα ενισχύσει την **εμπιστοσύνη τόσο μεταξύ των οργανώσεων όσο και μεταξύ οργανώσεων και πολιτών** – κάτι που είναι ιδιαίτερα σημαντικό σε μια εποχή όπου επικρατεί η καχυποψία και η κακή φημολογία όσον αφορά τις ΜΚΟ.

Επίσης, η συμμετοχή στο lobbying και θεσμικά, βάσει νόμου, θα αποτελεί ένα ακόμα όχημα **ενίσχυσης της δικτύωσης** μεταξύ των οργανώσεων για επίτευξη κοινών στόχων που αφορούν την ανάπτυξη κοινωνική και οικονομική.

- Παρασκηνιακή πίεση δεν πραγματοποιείται μόνο σε Υπουργεία και άλλες δημόσιες υπηρεσίες. Συχνά στη χώρα μας οι πρώτες επαφές γίνονται με υφισταμένους ή μπορεί να γίνονται μόνο με αυτούς. Στην τοπική αυτοδιοίκηση οι ουσιαστικές συναντήσεις γίνονται στα γραφεία του Γενικού Γραμματέα και του προέδρου του Δημοτικού Συμβουλίου. Προτείνεται η καταγραφή των αρμόδιων κρατικών αξιωματούχων (μετακλητών και μη υπαλλήλων) με συμπερίληψη των πιο σημαντικών οργάνων στη λήψη αποφάσεων, καθώς και η καταγραφή της ατζέντας εργασίας των

πιο σημαντικών θεσμικών οργάνων όπως, πχ. γενικών και ειδικών γραμματέων και υπηρεσιακών γραμματέων τω υπουργείων (συμμετοχή τους σε εκδηλώσεις εκτός υπηρεσίας, προσκλήσεις από ιδιώτες κ.λπ.). Χρειάζεται μια πιο λεπτομερή αναφορά των ειδικότερων θεσμών και οργάνων που ασκούν την εκτελεστική και νομοθετική λειτουργία. Να συμπεριλαμβάνονται και υψηλόβαθμα στελέχη που εργάζονται σε ιδιωτικούς φορείς που εκτελούν δημόσιο έργο.

- Επίσης, στις ΚΟΙΝΣΕΠ που ιδρύονται σε Δήμους προκύπτει ότι συχνά τα μέλη ή/και οι εθελοντές τους είναι στελέχη αναπτυξιακών εταιριών ή/και αιρετοί. Αν και λειτουργούν νόμιμα, τίθεται ηθικό ζήτημα σχετικά με τη δραστηριοποίησή τους, καθώς προσφέρεται έτσι η ευκαιρία άσκησης πιέσεων (lobbying). Θα ήταν χρήσιμο να καταγράφονται ειδικότερα τα στελέχη που ασχολούνται με τον Τρίτο Τομέα π.χ. μητρώο εθελοντών και αιρετοί αξιωματούχοι/δημόσιοι υπάλληλοι των ΟΤΑ.

Προτείνεται η αποτύπωση των μελών (αιρετών ή μη) σε δημοτικές επιχειρήσεις και αναπτυξιακές επιχειρήσεις που ιδρύονται από την τοπική αυτοδιοίκηση με τη δημιουργία ξεχωριστού πεδίου στις ιστοσελίδες Δήμων και Περιφερειών, όπου θα αναρτώνται τα σχετικά πληροφοριακά στοιχεία.

- Καταγραφή των οργανώσεων της ΚτΠ σε επίπεδο τοπικής αυτοδιοίκησης για πιο εύκολη διαχείριση, αλλά και για την σαφέστερη εικόνα των πολιτών οι οποίοι έρχονται σε επαφή με τις οργανώσεις. Για την καταγραφή αυτή αρμόδιες είναι οι Περιφέρειες οι οποίες τηρούν τα σχετικά αρχεία για συλλόγους, σωματεία κ.λπ

- Υπάρχουν ήδη «εργαλεία» πληροφορικής διαθέσιμα στο ελληνικό δημόσιο, όπως το **μητρώο 'διαφάνειας** (<https://lobbying.aead.gr/>), **μητρώο επιχειρήσεων** (<https://www.businessportal.gr/>), **το κεντρικό μητρώο πραγματικών δικαιούχων** (<https://www.gsis.gr/polites-epiheiriseis/epiheiriseis/mitroo-pragmatikon-dikaioyhon>) και η **Πλατφόρμα Προμηθείας** (<https://portal.eprocurement.gov.gr/webcenter/portal/TestPortal>) όπου **ανεβαίνουν όλες οι δημόσιες συμβάσεις, απευθείας αναθέσεις κτλ, καθώς και μητρώο παρακολούθησης των πολιτικών προσώπων** (συμπεριλαμβάνοντας και την τοπική αυτοδιοίκηση). Φορείς, δημόσιοι και ιδιωτικοί καθώς και η ΚτΠ θα πρέπει να γνωρίζουν τα εργαλεία αυτά και τη σημασία τους για τη διαφάνεια των άτυπων διαβουλεύσεων, καθώς συμβάλλουν στην καταγραφή και παρακολούθηση δραστηριοτήτων που ευνοούν το lobbying.

Προτείνεται η περαιτέρω γνωστοποίηση των παραπάνω πέντε πηγών πληροφόρησης και η εργαλειοποίησή τους και από φορείς της Κοινωνίας των Πολιτών σε όλη τη χώρα.

Προτείνεται η ψηφιοποίηση και διαλειτουργικότητα αυτών των εργαλείων καθώς θα μπορούσαν να βελτιώσουν σημαντικά τη διαφάνεια σε αυτούς τους χώρους των διαβουλεύσεων. Επιπλέον, καθώς η συζήτησή μας αφορά τη βιώσιμη ανάπτυξη, είναι σημαντικό να τονιστεί ότι η ψηφιοποίηση και η σύγκλιση αυτή, θα υποβοηθήσει την απορροφησιμότητα των ευρωπαϊκών κονδυλίων τα οποία έχουν στόχους συναφείς με τη διάχυση της γνώσης, τη διαφάνεια και τη δικτύωση. Επισημαίνεται ότι βασικοί άξονες της προγραμματικής περιόδου 2021-2027 είναι η Ψηφιοποίηση, η Κοινωνική Μέριμνα και η Πράσινη Συμφωνία.

Επίσης σημαντικό, όπως ήδη σημειώθηκε, είναι η **καταγραφή και δημοσίευση της ατζέντας εργασίας και δραστηριοτήτων** υψηλόβαθμων δημοσίων λειτουργών η οποία θα έχει ως αποτέλεσμα:

- Την ενίσχυση της εμπιστοσύνης των πολιτών στο πολιτικό σύστημα.
- Περισσότερη διαφάνεια και λογοδοσία.
- Δυνατότητα άσκησης ελέγχου από πολίτες/ΚτΠ.
- Τον περιορισμό του φαινομένου του αθέμητου (και εκτός μητρώου) lobbying.

Στην πράξη αυτό σημαίνει:

- 1) Τήρηση & δημοσίευση της ατζέντας/προγράμματος των δημόσιων λειτουργών που εμπλέκονται στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων.
  - Καταγραφή συναντήσεων με ομάδες συμφερόντων και άλλους φορείς.
  - Καταγραφή των ονομάτων και της ιδιότητας των συμμετεχόντων.
- 2) Καταγραφή και δημοσίευση λίστας συναντήσεων
  - Συναντήσεις με προσωπικό ή/και με μέλη άλλων υπηρεσιών.
  - Εκδηλώσεις, συνέδρια κτλ. στα οποία συμμετείχαν εκπρόσωποι των δημόσιων αρχών.
- 3) Τήρηση και δημοσίευση πρακτικών συναντήσεων.

- Είναι σημαντικό να προχωρήσει άμεσα η λειτουργία του **Μητρώου Διαφάνειας** που προβλέπεται από το νόμο δηλαδή «η ηλεκτρονική βάση δεδομένων, η οποία συστήνεται για την καταχώριση πληροφοριών σχετικών με την άσκηση δραστηριοτήτων επιρροής». Χωρίς αυτό το Μητρώο ο νέος νόμος παραμένει κενό γράμμα.

- Η Εθνική Αρχή Διαφάνειας (ΕΑΔ) θα πρέπει να μεριμνά αποτελεσματικά για την απρόσκοπτη εφαρμογή του προβλεπόμενου στο νόμο για το lobbying μηχανισμού ελέγχου. Όπως είναι γνωστό, η Εθνική Αρχή Διαφάνειας, είναι ανεξάρτητη αρχή η οποία ελέγχεται από την Επιτροπή Θεσμών και Διαφάνειας της Βουλής, η οποία και αποφασίζει για τη διοίκησή της.

- Στο θεσμικό ρόλο της Εθνικής Αρχής Διαφάνειας εντάσσεται και η διενέργεια εκπαιδεύσεων για το θέμα του lobbying. Προτείνεται ο σχεδιασμός και η υλοποίηση, σε συνεργασία με το Vouliwatch, σειράς εκπαιδεύσεων για φορείς της ΚτΠ σε τοπικό και εθνικό επίπεδο με στόχο την ευαισθητοποίηση και ενδυνάμωσή τους.

5.2. Προτάσεις προς τους ίδιους τους φορείς της ΚτΠ

Η ΚτΠ καλείται να αναλάβει την ευθύνη του ρόλου της, να συν-διαμορφώσει τα απαιτούμενα θεσμικά εργαλεία που θα την ενδυναμώσουν για να συμβάλει στη λήψη αποφάσεων που αφορούν τη βιώσιμη ανάπτυξη στη χώρα μας.

Το θεσμικό πλαίσιο θα πρέπει να συνοδεύεται από ενέργειες με στόχο την ανάπτυξη μιας κουλτούρας διαφάνειας, ανοιχτής διαβούλευσης, συμμετοχής και ελέγχου προκειμένου να λειτουργήσει αποτελεσματικά το θεσμικό πλαίσιο για το lobbying.

Προτείνεται οι ίδιοι οι φορείς της ΚτΠ να:

- Αναλάβουν ένα πιο ενεργό ρόλο στη διαβούλευση για την καλύτερη διαμόρφωση του θεσμικού πλαισίου για το lobbying, με στοχευμένες δράσεις συνηγορίας και άσκησης πίεσης. Βασικό προαπαιτούμενο είναι η καλή γνώση του θεσμικού πλαισίου, αλλά και η συνεργασία/δικτύωση για την ακόμα μεγαλύτερη επιρροή στην προώθηση θέσεων, όπως - μεταξύ άλλων - είναι η ένταξη των φορέων της ΚτΠ στο σχετικό νόμο.
- Προετοιμαστούν, ώστε να είναι σε θέση να αξιοποιήσουν τις δυνατότητες που προσφέρει ο βελτιωμένος νόμος για το lobbying. Πιο συγκεκριμένα, επιδιώκεται η ενδυνάμωση των οργανώσεων της ΚτΠ, με σκοπό την ενεργή συμμετοχή τους στο lobbying. Επιδιώκεται επίσης η ανάληψη του watchdog ρόλου εκ μέρους των φορέων της ΚτΠ όσον αφορά το πως διαμορφώνονται οι νέες δημόσιες πολιτικές και ποιες είναι επιπτώσεις τους στην κοινωνία και ιδιαίτερα στις πιο ευάλωτες ομάδες πληθυσμού.
- Προωθήσουν ένα πλαίσιο αυτοελέγχου και να πρωτοστατήσουν στις αλλαγές που αφορούν την εσωτερική λειτουργία τους και το όφελος δυναμικής δημοσιοποίησης στοιχείων, για τη διασφάλιση της διαφάνειας αλλά και την επισφράγιση της αξιοπιστίας τους. Οι φορείς της ΚτΠ θα πρέπει να δημοσιεύουν ετήσια την δραστηριότητά τους κι αυτό θα ωφελήσει προς αυτήν την κατεύθυνση.
- Μοιράζονται τεχνογνωσία σε θέματα κοινού ενδιαφέροντος μέσω της στοχευμένης και λειτουργικής δικτύωσης.
- Δίνουν έμφαση στην **εκπαίδευση και ευαισθητοποίηση** όσον αφορά το lobbying.

-Τέλος προτείνεται να είναι υποχρεωτική η εγγραφή των φορέων της ΚτΠ στο Μητρώο Διαφάνειας. Επιχείρημα υπέρ αυτής της άποψης είναι η αύξηση της αξιοπιστίας, της καλύτερης πρόσβασης στα κέντρα αποφάσεων, της αναγνώρισης, διαφάνειας, δικτύωσης και της προοπτικής γνωριμίας και συνεργασιών μεταξύ τους.

6. Πλάνο επικοινωνίας των προτάσεων της ομάδας εργασίας

Στην παρούσα ενότητα καταγράφεται ένα σχέδιο ευαισθητοποίησης και συνηγορίας όσον αφορά τις προτάσεις που αναφέρονται παραπάνω. Πιο συγκεκριμένα, η ομάδα εργασίας κρίνει ότι είναι σημαντικό ο διάλογος που ξεκίνησε στο πλαίσιο του έργου του ΕΛΙΑΜΕΠ να διευρυνθεί και να συμμετέχουν σε αυτόν και άλλες οργανώσεις απ' όλη την Ελλάδα καθώς και φορείς της Πολιτείας και της τοπικής/περιφερειακής αυτοδιοίκησης με απώτερο στόχο τη βελτίωση του θεσμικού πλαισίου για το lobbying στη χώρα μας και την αλλαγή της κουλτούρας με την ενίσχυση της διαφάνειας, του διαλόγου και της συμμετοχής στη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Για το σκοπό αυτό, τα μέλη της ομάδας προτείνουν δράσεις τις οποίες και θα αναλάβουν να υλοποιήσουν.

Ακολουθώντας τη δομή των προτάσεων στην προηγούμενη ενότητα και εδώ, οι ομάδες στόχοι του πλάνου επικοινωνίας είναι 2:

- Οργανώσεις της Κοινωνίας των Πολιτών
- Αρμόδιοι φορείς της Πολιτείας, τοπική/περιφερειακή αυτοδιοίκηση

6.1. Συνηγορία και ευαισθητοποίηση οργανώσεων της ΚτΠ

Το παρόν κείμενο στρατηγικής επισημαίνει τα προβλήματα που παρουσιάζει ο νόμος για το lobbying εν γένει και ειδικά όσον αφορά τη συμμετοχή των οργανώσεων της ΚτΠ σε δράσεις lobbying. Όπως αναφέρθηκε πιο πάνω, ο νόμος για το lobbying ψηφίστηκε πρόσφατα στη χώρα μας και οι οργανώσεις της ΚτΠ, ειδικά οι μικρομεσαίες που βρίσκονται εκτός Αθηνών, στην πλειοψηφία τους τον αγνοούν, επιπλέον δεν είναι εξοικειωμένες γενικότερα με τη διαδικασία και τη σημασία του lobbying.

Κατά συνέπεια είναι σημαντικό η ανάλυση και οι προτάσεις που περιλαμβάνονται στο παρόν κείμενο να επικοινωνηθούν σε όσο το δυνατόν περισσότερες οργανώσεις της ΚτΠ και αποκεντρωμένα δηλαδή εκτός των μεγάλων αστικών κέντρων. Για το σκοπό αυτό προτείνονται οι παρακάτω δράσεις:

- Το παρόν κείμενο στρατηγικής της ομάδας για το lobbying θα αναρτηθεί στην ιστοσελίδα του έργου www.sdgsnetworkgreece.eu και θα είναι προσβάσιμο σε όποιον επιθυμεί να το μελετήσει. Στο σχετικό πεδίο θα αναρτηθεί και επιπλέον χρήσιμο υλικό για το θέμα του lobbying και τους στόχους 16 & 17.
- Οι οργανώσεις οι οποίες συμμετέχουν στις 5 ομάδες εργασίας του έργου του ΕΛΙΑΜΕΠ θα λάβουν το παρόν κείμενο στρατηγικής το οποίο και θα έχουν την ευκαιρία να το συζητήσουν σε διήμερο σεμινάριο που θα πραγματοποιηθεί για το σκοπό αυτό στις 3-4 Μαΐου 2023.
- Οργανώσεις από όλη τη χώρα να προσκληθούν σε μια διαδικτυακή συνάντηση (ένα webinar μέσω zoom) όπου θα παρουσιαστεί από μέλη της ομάδας το θέμα του lobbying καθώς και το κείμενο στρατηγικής που έχει αναπτύξει η ομάδα. Επίσης, θα δοθεί η δυνατότητα για διάλογο, διευκρινίσεις και απαντήσεις ερωτημάτων.
- Στην παραπάνω διαδικτυακή συνάντηση θα προσκληθούν, όσες οργανώσεις επιθυμούν, να συνυπογράψουν το παρόν κείμενο. Αυτό θα ενδυναμώσει τη φωνή των οργανώσεων της ΚτΠ σε δράσεις συνηγορίας και άσκησης πίεσης απέναντι στην Πολιτεία με αίτημα την τροποποίηση του νόμου 4829/2021 ούτως ώστε να διασφαλίζεται η συμπερίληψή τους σε αυτόν.
- Πρόσκληση σε όσες οργανώσεις επιθυμούν να προωθήσουν το διάλογο αυτό με τις κοινότητες με τις οποίες δουλεύουν. Για παράδειγμα μπορούν να συμπεριλάβουν κάποια παρουσίαση και συζήτηση στο πλαίσιο εκδηλώσεων που διοργανώνουν και συνάδουν με το θέμα του lobbying, της βιώσιμης ανάπτυξης και των ΣΒΑ. Επισημαίνεται ότι σε αυτήν την περίπτωση έχουν άμεση

πρόσβαση και στο μικρό δίκτυο της ομάδας εργασίας το οποίο έχει δημιουργηθεί από το οποίο μπορούν ν' αντλήσουν πόρους (ομιλητές, περαιτέρω υλικό παρουσιάσεων κτλ).

6.2. Ευαισθητοποίηση και συνηγορία σε φορείς της Πολιτείας και τοπική αυτοδιοίκηση

Την αρμοδιότητα και την ευθύνη για τη διαμόρφωση του θεσμικού πλαισίου για το lobbying έχει η Πολιτεία. Επίσης, οι φορείς της Πολιτείας, Υπουργεία, βουλευτές, τοπική και περιφερειακή αυτοδιοίκηση γίνονται οι ίδιοι δέκτες άσκησης πίεσης. Το πλάνο επικοινωνίας που αφορά στον άξονα της Πολιτείας περιλαμβάνει τις ακόλουθες δράσεις ενημέρωσης και συνηγορίας/άσκησης πίεσης:

- Αποστολή του κειμένου στρατηγικής στην Γενική Γραμματεία Συντονισμού του έργου της κυβέρνησης
- Αποστολή του κειμένου στρατηγικής στα αρμόδια Υπουργεία (Εσωτερικών, Ανάπτυξης) αλλά και σε όλα τα άλλα Υπουργεία για την ενημέρωσή τους
- Επικοινωνία με κόμματα και βουλευτές για συναντήσεις ενημέρωσης όπου να παρουσιαστούν με σαφήνεια οι προτάσεις για την τροποποίηση του νόμου για το lobbying
- Επικοινωνία με φορείς τοπικής/περιφερειακής αυτοδιοίκησης
- Διοργάνωση διαδικτυακού στρογγυλού τραπέζιού με επίκεντρο το κείμενο της στρατηγικής (αυτό αποτελεί και δράση του έργου του ΕΛΙΑΜΕΠ στο πλαίσιο του οποίου αναπτύχθηκε και το παρόν κείμενο Στρατηγικής).

Ειδικά σε ότι αφορά τις δράσεις για την ευαισθητοποίηση των φορέων της Πολιτείας και της τοπικής αυτοδιοίκησης, η ομάδα αποφάσισε ότι το παραπάνω πλάνο επικοινωνίας θα οριστικοποιηθεί και εξειδικευτεί μετά και τα αποτελέσματα των εθνικών εκλογών οπότε και θα γίνουν οι κατάλληλες προσαρμογές για την υλοποίησή του.